

організаціями та неурядовими структурами. Міжнародний геополітичний простір включає в себе такі концепти, як зони впливу, конфліктні регіони, глобальні тенденції та політичні блоки.

ЛІТЕРАТУРА

1. А. О. Мішин. Геополітика. *Енциклопедія Сучасної України: онлайн-версія / редкол.: І. М. Дзюба та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: <https://esu.com.ua/article-29144>*
2. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В.Гнатюка. / Ред. кол.: Морська Н. Л., Поперечна Г. А., Литвин Л. М. Тернопіль : Вектор, 2021. 270 с.

Віталій ГАВУР

*Здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
nikvil@ukr.net*

ДОПОМОГА ЯПОНІЇ УКРАЇНІ ЗА УМОВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ ЯК ВИЯВ СОЛІДАРНОСТІ

Відносини між Україною та Японією з моменту набуття останньою незалежності розвивались поступово, і зазвичай мали під собою позитивний зміст. Не дивлячись на значну географічну відстань між обома країнами, їх співпраця була налагоджена в багатьох напрямках, зокрема в подоланні кризових ситуацій. Японія позиціонує себе на міжнародній арені як країна, що відстоює та сприяє поширенню й утвердженню в світі демократії, ринкової економіки, миру, ядерної безпеки зокрема та безпеки загалом, а також дотримання міжнародного права. Україні, яка в 1991 р. з'явилась на мапі світу як новий політичний суб'єкт, теж близькі ці цінності.

Особливо вартими уваги є відносини, в яких обидві країни проявили взаємну солідарність та допомогу. Серед них, до недавнього часу найбільш помітною була співпраця в сфері ядерної безпеки. Так, Японія ще з 1990 р. надавала технічну та гуманітарну допомогу, спрямовану на подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Японія профінансувала низку проектів у цьому напрямку, серед яких слід відзначити виділення значних коштів (близько 117 млн дол.) до фонду «Укриття» для спорудження

нового саркофагу над пошкодженим 4-м енергоблоком [1]. В свою чергу, Україна активно надавала експертну допомогу Японії після аварії на АЕС «Фукусіма». А в квітні 2012 р. був укладений Договір про співробітництво у сфері поліпшення післяаварійного реагування на надзвичайні ситуації на атомних електростанціях, який передбачав співпрацю в рамках об'єднаного комітету [2].

Окрім цього, Японія надавала значну грантову допомогу, яка включала закупівлю чи надання обладнання медичним закладам, закладам в сфері культури, виробничого обладнання малим та середнім підприємствам, проведення ремонтних робіт для навчальних закладів. Японія також делегувала дослідників та фахівців, організовувала стажування посадовців. Були й довгострокові пільгові позики, спрямовані на, зокрема, спорудження терміналу D в міжнародному аеропорту «Бориспіль» та модернізацію станції аерації в Бортничах. Мала місце й екстрена допомога під час повеней в Західній Україні в 1998 р. і 2008 р. З 2014 р., у зв'язку із початком російської агресії проти України, з'явився ще один напрямок допомоги від Японії. Так, Україні було надано низку грантів для підтримки внутрішньо переміщених осіб, а також для відбудови Донбасу [1].

24 лютого 2022 р., розпочалось неспровоковане повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Тоді ж Японія офіційно підтримала українську сторону, розпочала жорстку санкційну політику проти Росії, а також намагалась (і намагається) на рівні двосторонніх і багатосторонніх форматів схилити країни світу, які не визначились із чіткою позицією, бути солідарними з Україною. Також, 21 березня 2023 р. прем'єр-міністр Ф. Кішіда прибув з візитом до Києва, де провів зустріч із президентом В. Зеленським. Голова японського уряду заявив про підтримку українського суверенітету та територіальної цілісності, а також про «підвищення рівня відносин до особливого глобального партнерства» [3]. В свою чергу, в жовтні 2022 р., Україна визнала Північні території (Південні Курили) такими, що «перебувають під окупацією Російської Федерації» [4]. А в Спільній заяві про особливе глобальне партнерство виражена позиція проти «будь-яких односторонніх спроб змінити статус-кво силою чи примусом», а також за мирне подолання проблем в районі Тайванської протоки [5].

Японські політичні кола зайняли чітку проукраїнську позицію. Як відзначає Надзвичайний і повноважний посол України в Японії С. Корсунський, «...практично всі політичні сили – й провладні, й опозиційні – об'єдналися в підтримці України – як у парламенті, так і в регіональних асамблеях» [6]. Японське суспільство також виявилось

прихильним до підтримки України. Тож не дивно, що з початку війни Японія почала надавати українській стороні допомогу, яка, станом на березень 2023 р. оцінювалась приблизно в 7,6 млрд дол. [3]. Сюди була включена як фінансова допомога, так і гуманітарна. До останньої, наприклад, відноситься екстрена допомога потерпілим українцям в та за межами України, яка була оголошена в березні 2022 р. Вона передбачала забезпечити українців харчуванням, медичним обслуговуванням, захистом евакуйованих тощо [7]. Також окремі заходи гуманітарної допомоги передбачали спрямування коштів на відновлення критичної інфраструктури, розчищення від завалів, придбання та доставку генераторів, медичного та пожежно-рятувального обладнання, обладнання для вимірювання радіоактивного забруднювання та забезпечення зв'язку. Водночас Японія прихистила більше двох тисяч українців у статусі «хінанмін» («евакуйовані особи») та надала їм допомогу по облаштуванню та адаптації до нового середовища проживання. Це число, з огляду на досить жорстку міграційну політику Японії, є значним. Додатково, Японія надала Україні нелетальне озброєння.

У підсумку, між Україною та Японією впродовж останніх трьох десятиліть поступово вибудовувались відносини солідарності стосовно багатьох проблем. І російське повномасштабне вторгнення не було винятком: Японія стала одним із головних союзників України в Азії та світі, надаючи їй багатосторонню допомогу та підтримку. Тож до цих відносин Україні слід ставитись з усією відповідальністю, а також працювати в подальшому в напрямку їх посилення.

ЛІТЕРАТУРА

1. ДОПОМОГА ЯПОНІЇ УКРАЇНІ. URL: <https://www.ua.emb-japan.go.jp/files/000336613.pdf>.
2. Agreement Between the Government of Japan and the Government of Ukraine Concerning Cooperation to Advance Aftermath Response to Accidents at Nuclear Power Stations. URL: https://www.mofa.go.jp/announce/announce/2012/4/0418_02.html.
3. Японія виділить \$30 млн на нелетальне озброєння для України. Підсумки візиту Фуміо Кішиди до Києва. URL: <https://suspilne.media/421293-aponia-vidilit-30-mln-na-neletalne-ozbroenna-dla-ukraini-pidsumki-vizitu-fumio-kisidi-do-kiyeva/#>.
4. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №692/2022. URL: https://www.president.gov.ua/documents/6922022-44369?fbclid=IwAR2nQXAJUm8i_0A3Q9r3CGDV2YqaNyDXVfTzWHLp1fCyk_b_xjyE3J-9pi9U.

5. Спільна заява про особливе глобальне партнерство між Україною та Японією.
URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-pro-osoblive-globalne-partnerstvo-mizh-ukrayin-81717>.
6. Корсунський С. ЯК ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ РОЗДІЛИЛА АЗИЮ.
URL: <https://zn.ua/ukr/international/jak-vijna-rosiji-proti-ukrajini-rozdilila-aziju.html>.
7. Додаткова екстрена гуманітарна допомога в Україні та сусідніх країнах. URL: https://www.ua.emb-japan.go.jp/itpr_uk/11_000001_00207.html.

Володимир ЦАРИК

*Здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
Carikvldimir5@gmail.com*

КУЛЬТУРА СТАВЛЕННЯ ДО ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ В РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ НА ПОДІЛЛІ

Тривалий антропогенний вплив на ландшафтні системи малих річок Поділля призвів до істотних змін та формування особливого поєднання геокомплексів та геокомпонентів. Перші картографічні твори території Поділля відносять до XVII ст. н.е. Розробником цієї карти був французький інженер картограф Гійом Левассер де Боплан. Ця карта вважається одним з найбільш ранніх зображень території України, на якій зафіксовано особливості рельєфу, заболочені і залужені долини малих річок, фрагментарну приуроченість до річкових басейнів лісової рослинності. Вона засвідчила наявність людських поселень приурочених до річкових долин, місця видобутку корисних копалин, наявність ставків, орних земель. Карта зафіксувала ті зміни, які відбулися в басейні річок з періоду їх освоєння людською діяльністю з II ст. до н.е. впродовж шістнадцяти століть: з моменту заснування Бугодністровської землеробської культури до часу створення карти.

Починаючи з XVII ст. спостерігаємо певні зміни компонентів природи внаслідок інтенсивного освоєння водних ресурсів. Кінцем XVI ст. на Поділлі датується створення розгалуженої мережі людських поселень на місці давньоруських культур. Зростання чисельності населення проявляється у зростанні антропогенного впливу на річки. Біля поселень з'являється все більша кількість ставків та загат на річці, які використовувалися для розведення і вилову риби. Свідками цих змін є історичні карти імперії Габсбургів, створені в 1764 – 1784 рр. та 1806 – 1869 рр. військовими інженерами. В цей період зроблені перші спроби